

Załącznik  
do Uchwały Nr XVII/177/16  
Rady Miejskiej we Wschowie  
z dnia 28 kwietnia 2016r.

# **STRATEGIA ROZWOJU GMINY WSCHOWA NA LATA 2016-2022**

Wschowa, kwiecień 2016

## **SPIS TREŚCI**

SPIS TREŚCI.....	2
WSTĘP .....	3
METODOLOGIA .....	4
ANALIZA SPOŁECZNO – GOSPODARCZA .....	5
1. Charakterystyka Gminy Wschowa .....	5
1.1 Położenie i rzeźba terenu.....	5
2. Zasoby naturalne .....	6
2.1 Klimat.....	6
2.2 Powietrze atmosferyczne .....	6
2.3 Klimat akustyczny .....	7
2.4 Geologia, gleby .....	7
2.5 Środowisko wodne .....	8
2.6 Gospodarka wodno – ściekowa i odpadowa .....	9
2.7 Odnawialne Źródła Energii (OZE) .....	9
3. Struktura demograficzna .....	9
3.1 Oświata .....	10
3.2 Komunikacja.....	11
3.3 Struktura mieszkaniowa i budownictwo.....	11
3.4 Systemy energetyczne w gminie .....	12
3.5 Wyposażenie mieszkalnictwa w media .....	12
ANALIZA SWOT .....	14
WIZJA I MISJA ROZWOJU GMINY WSCHOWA.....	18
OBSZARY DZIAŁANIA, CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁANIA .....	19
MONITORING I EWALUACJA.....	24
FINANSOWANIE .....	25
WSKAŹNIKI .....	26
SPÓJNOŚĆ STRATEGII Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI WYŻSZEGO SZCZEBLA .....	28

## **WSTĘP**

*Strategia Rozwoju Gminy Wschowa na lata 2016-2022* jest dokumentem wyznaczający najistotniejsze kierunki rozwoju jednostki samorządu terytorialnego. Określa wizję, misję, założone obszary działania oraz cele strategiczne i cele operacyjne. Dodatkowo wskazuje na konkretne kierunki rozwoju poprzez implementację określonych działań. Każda jednostka samorządowa swoje działania, a zwłaszcza inwestycje finansowane ze środków Unii Europejskiej, powinna podejmować w oparciu o jasno sformułowany plan długofalowego rozwoju. Jest to istotne tym bardziej teraz, w trakcie trwania kolejnego okresu programowania Funduszy Europejskich na lata 2014 – 2020. Budując Strategię przyjęto zasadę, że wszystkie zidentyfikowane kierunki działania powinny co do zasady odnosić się bezpośrednio do rozwoju obszaru.

*Strategia Rozwoju Gminy Wschowa na lata 2016-2022* to także swego rodzaju odpowiedź na nieustannie zmieniające się warunki zarówno w otoczeniu zewnętrznym, jak i wewnętrznym oraz wzrost konkurencyjności tego otoczenia. Wykazuje, określone w jasny sposób, kierunki w jakich powinna zmierzać gmina, w celu zapewnienia sobie zrównoważonego rozwoju, a swoim mieszkańcom poprawę jakości warunków życia codziennego.

## METODOLOGIA

*Strategia Rozwoju Gminy Wschowa na lata 2016-2022* powstała z inicjatywy Burmistrza Wschowy. *Strategia* ma charakter wieloaspektowy i wielopodmiotowy, ponieważ obejmuje wiele dziedzin życia mieszkańców gminy przy udziale przedstawicieli władz, pracowników Urzędu, mieszkańców, organizacji pozarządowych oraz lokalnych przedsiębiorców.

Proces tworzenia *Strategii Rozwoju Gminy Wschowa na lata 2016-2022* przebiegał wieloetapowo:

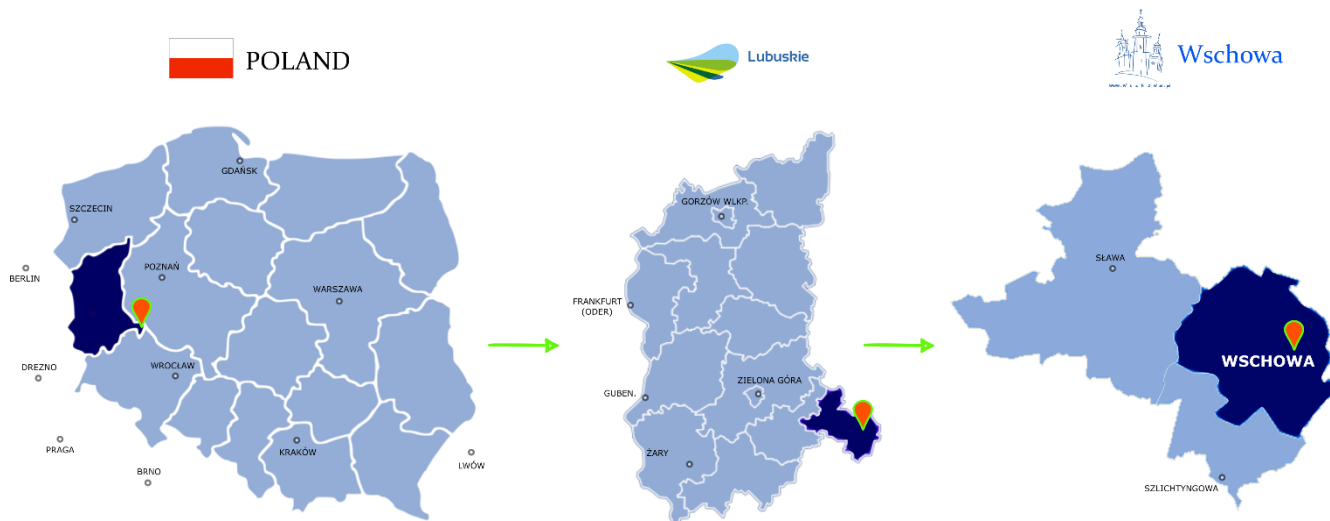
1. Opracowanie diagnozy społeczno-gospodarczej - celem było stworzenie obrazu obecnej sytuacji gminy w aspektach społecznych i gospodarczych, a także ocena potencjału rozwojowego. Efektem prac zespołu było powstanie diagnozy, opisującej podstawowe uwarunkowania rozwojowe gminy;
2. Spotkania konsultacyjne z przedstawicielami różnych grup społecznych - celem było uzyskanie jak najszerszych informacji od mieszkańców, przedsiębiorców, przedstawicieli organizacji pozarządowych dotyczących poziomu jakości życia, warunków rozwoju działalności, identyfikacji problemów oraz kluczowych kierunków rozwoju gminy;
3. Analiza mocnych i słabych stron, a także szans i zagrożeń (analiza SWOT) - celem było przeanalizowanie obecnych mocnych i słabych stron gminy Wschowa, a także szans i zagrożeń istotnych z punktu widzenia jej dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego;
4. Określenie obszarów działania, celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań - celem była identyfikacja kierunków rozwoju gminy Wschowa na lata 2016-2022 w podziale na cele strategiczne, operacyjne oraz kierunki działania;
5. Przygotowanie projektu *Strategii* - dokument powstał w oparciu o wcześniejsze analizy oraz materiały wypracowane w trakcie spotkań konsultacyjnych. Projekt strategii został opracowany również w oparciu o założenia w dokumentach strategicznych wyższego szczebla tj. powiatowego, wojewódzkiego, krajowego;
6. Przeprowadzenie konsultacji społecznych i wyłożenie projektu strategii do publicznego wglądu;
7. Uzupełnienie projektu i przyjęcie strategii.

## ANALIZA SPOŁECZNO – GOSPODARCZA

### 1. Charakterystyka Gminy Wschowa

#### 1.1 Położenie i rzeźba terenu

Gmina Wschowa położona jest w południowo-wschodniej części województwa lubuskiego. Od północy graniczy z gminami leżącymi w województwie wielkopolskim: Wijewo i Włoszakowice od wschodu, Świeciechowa od północnego wschodu; od południowego wschodu z gminami leżącymi w województwie dolnośląskim: Góra i Niechlów; od południa i zachodu z gminami województwa lubuskiego: Szlichtyngowa i Sława. Gmina Wschowa zajmuje powierzchnię o wielkości 198,3 km<sup>2</sup>, w tym miasto Wschowa 8,4 km<sup>2</sup>.



W gminie przeważają tereny równinne, jedynie w zachodniej części rzeźba jest bardziej urozmaicona. Centralna część terenu gminy zajmuje Równina Denno-Morenowa Wschowska, a w zachodniej części rozciągają się Pagórki Lgińskie. Na wschodnim obszarze znajdują się dwie doliny rzeczne: Rowu Krzyckiego i Polskiego. Obie rzeki płyną z północnego wschodu ku południowemu zachodowi. Wzdłuż granicy północno-zachodniej gminy wody kanału Lipiec, płyną w kierunku północnym (tj. w przeciwnym do kierunku płynących rzek).

Podstawowy system hydrograficzny wód powierzchniowych gminy stanowią: ciek wodny (Rów Krzycki, Kanał Polski, Kanał Lipiec) i zbiorniki wodne (Jezioro Lgińskie – Lgiń Duży, Jezioro Lgińskie – Lgiń Mały, Jezioro Dąbie). Występują również: liczne mniejsze oczka wodne, stawy hodowlane, sieć kanałów melioracyjnych. Na obszarze gminy znajdują się strefy ochrony dla głównych zbiorników wód podziemnych.

Północna część gminy objęta jest krajowym systemem obszarów chronionych, w skład, którego wchodzi fragment obszaru chronionego krajobrazu: Obszar I – Przemęcko – Wschowski – na terenie, którego znajduje się Przemęcki Park Krajobrazowy. Park ten powołano dla ochrony niepowtarzalnych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym zespołów leśno – łąkowo – jeziornych z wieloma gatunkami

chronionych i często rzadkich roślin i zwierząt. Granice chronionego krajobrazu na terenie gminy obejmują głównie kompleksy leśne.

Wg podziału geomorfologicznego Niziny Wielkopolsko - Kujawskiej (B. Krygowski, 1961) Wschowa leży w granicach Wysoczyzny Leszczyńskiej – subregionu Równiny Wschowskiej. Rzeźba terenu miasta jest mało urozmaicona. Północna i środkowa część to krawędź wysoczyzny morenowej zlodowacenia środkowopolskiego. Maksymalna wysokość to 109,4 m n.p.m. Pozostała część, to sandr wschowsko – drzewiecki. Teren obniża się w kierunku południowo – wschodnim; najniższy położony punkt to 86,5 m n.p.m.

## **2. Zasoby naturalne**

### **2.1 Klimat**

Według regionalizacji klimatycznej W. Okolowicza teren opracowania leży w obrębie regionu śląsko-wielkopolskiego, reprezentującego obszar przewagi wpływów oceanicznych. Amplitudy temperatur są mniejsze niż średnie w Polsce, wiosna wczesna i ciepła, długie lato, zima łagodna i krótka z nietrwałą pokrywą śnieżną (ca 58 dni). Średnia miesięczna temperatura powietrza wynosi ca 8,0 do 8,2 °C, średnia najcieplejszego miesiąca (lipca) od 17 °C do 18,1 °C, a średnia temperatura stycznia od (-3) do (-2,8) °C.

Wilgotność względna powietrza kształtuje się podobnie jak na obszarze całego kraju; wartości najwyższe notuje się w okresie od października do stycznia (84-88%), minimum przypada na czerwiec i lipiec (72-74%). Jeśli chodzi o zachmurzenie, to najwyższe wartości notuje się również w okresie jesienno – zimowym a najniższe we wrześniu i czerwcu.

Opady kształtują się nieco poniżej średniej krajowej. Maksimum przypada w maju i sierpniu, a najniższe sumy przypadają na miesiące zimowe (styczeń). Roczna suma opadów wynosi około 550 mm.

Podobnie jak na terenie całego kraju przeważają wiatry zachodnie. Udział wiatru z sektora zachodniego (NW-SW) wynosi ca 50 %. Najrzadziej występują wiatry północne i północno – wschodnie (poniżej 15%). Prędkości wiatrów są zróżnicowane, największe charakteryzują wiatry zachodnie, najmniejsze wiatry południowo – wschodnie i wschodnie.

### **2.2 Powietrze atmosferyczne**

Stan zanieczyszczenia powietrza w mieście określony jest na podstawie wyników pomiarów ciągłych wykonywanych w automatycznej stacji monitoringu powietrza zlokalizowanej przy ul. Kazimierza Wielkiego należącej do WIOŚ w Zielonej Górze.

Z przeprowadzonych w 2008 r. pomiarów wynika, że stężenia gazowe badanych substancji (dwutlenek siarki, tlenek węgla, dwutlenek azotu) nie powodowały przekroczeń dopuszczalnych norm. Tych przekroczeń nie powodowały również stężenia pyłu 19 zawieszonego. Badania składu pyłu zawieszonego na zawartość niektórych metali ciężkich (kadm, ołów, arsen, nikiel) potwierdziły zachowanie dopuszczalnych standardów. Jedynie zawartość benzo(alfa)pirenu w pyłe zawieszonym (wielopierścieniowy węglowodór aromatyczny o właściwościach kancerogennych) przekraczał o 133% wartość wymaganą (docelową).

Ponadnormatywna zawartość benzo(alfa)pirenu w pyłe zawieszonym świadczy o znaczącym oddziaływaniu tzw. emisji niskiej pochodzącej z procesów spalania paliw (głównie węgla kamiennego) w celach grzewczych (lokalne kotłownie i paleniska domowe) oraz pochodzącej ze źródeł mobilnych (spalanie paliw płynnych w silnikach pojazdów samochodowych).

Przyczyną tego stanu jest niewielki udział stosowania gazu ziemnego do celów grzewczych. W mieście z gazu sieciowego korzysta ponad 92% mieszkańców, a tylko niewiele ponad 14% gospodarstw domowych używa gazu do celów ogrzewania mieszkań.

### **2.3 Klimat akustyczny**

Klimat akustyczny miasta kształtowany jest przede wszystkim przez hałas komunikacyjny (drogowy). Przez miasto przebiegają dwa ciągi komunikacyjne: droga krajowa nr 12 o znaczącym udziale ruchu tranzytowego oraz droga wojewódzka nr 305 o przewadze ruchu lokalnego (w granicach miasta i jego okolicy).

W 2007 roku WIOŚ w Zielonej Górze przeprowadził badania monitoringowe hałasu drogowego we Wschowie dla pory dziennej, w czterech punktach pomiarowych: w ciągu drogi krajowej nr 12 (2 pkt.), przy ulicy 55 Poznańskiego Pułku Piechoty i Kazimierza Wielkiego oraz w ciągu drogi wojewódzkiej nr 305 (2 pkt.), przy ulicy Wolsztyńskiej i Ks. A. Kostki.

Średnie natężenie ruchu pojazdów w czasie pomiarów hałasu wynosiło od 356 do 396 poj./h przy 16% udziale pojazdów ciężkich (hałaśliwych) na drodze wojewódzkiej i aż 27% na drodze krajowej.

Poziom hałasu w poszczególnych porach dnia (od godz. 6-tej do 22-ej) wynosił od 65,3 do 73,1 dB(A) na drodze krajowej oraz od 62,6 do 71,9 dB(A) na drodze wojewódzkiej.

Emitowany przez pojazdy samochodowe hałas (równoważny dla 16 godz.) powodował przekroczenia poziomów dopuszczalnych od 4,6 do 11,4 dB określonych dla terenów wymagających zachowania standardów akustycznych - 60 dB(A) w ciągu dnia i 50 dB(A) w ciągu nocy. Należy sądzić, że również w porze nocy, szczególnie na drodze krajowej przekroczone są poziomy dopuszczalne.

Poprawy sytuacji należy oczekiwać po realizacji dróg obwodowych, zarówno w ciągu drogi krajowej jak i drogi wojewódzkiej. Ich przebieg został określony w „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wschowa”. Zadania te powinny zostać pierwotnie wykonane w latach 2011-2015. Na dzień dzisiejszy wykonano fragment obwodnicy Wschowy łączący drogi wojewódzkie nr 305 i 278. Dalsze prace zawarte zostały w Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Lubuskiego.

Na terenie objętym programem rewitalizacji nie występują źródła hałasu powodujące przekroczenia dopuszczalnych standardów akustycznych. Dokonane zmiany organizacji 20 ruchu polegające na wprowadzeniu ruchu jednokierunkowego oraz wyłączeniu z ruchu części zabytkowego śródmieścia spowodowały istotne ograniczenie hałasu komunikacyjnego. Dodatkowo poprawa nastąpiła po modernizacji nawierzchni ulic i placów podjętej w ramach programu rewitalizacji.

### **2.4 Geologia, gleby**

Trzeciorzęd na terenie Wschowy jest reprezentowany przez utwory miocenu i pliocenu. Na tych utworach zalega warstwa utworów czwartorzędowych o zmiennej miąższości. W rozcięciach erozyjnych w rejonie Wschowy dochodzi nawet do 83,3 m. W budowie czwartorzędu przypuszczalnie biorą udział osady wszystkich trzech zlodowaceń oraz interglacjału wielkiego.

Obszar wysoczyzny morenowej (północna i środkowa część miasta) budują głównie gliny zlodowacenia środkowopolskiego i rozległa seria piaszczysto – żwirowa fluwiogłacjału, miejscami podzielona glinami. Inna budowa geologiczna cechuje dolinę Rowu Krzyckiego. W rejonie Wschowy dolina jest wąska, około 6 km. W największym wcięciu erozyjnym doliny, w rejonie Wschowy dochodzącym do 83 m p.p.t., powstałym prawdopodobnie w zlodowaceniu południowopolskim zalegają piaski i żwiry oraz osady

zastoiskowe interglacjałów starszych zlodowaceń. Miąższość utworów określa się na 70 m. Serie tą kończą ility zastoiskowe, na których zalega warstwa piaszczysto – żwirowa fluwioglacjału zlodowacenia środkowopolskiego o średniej 13 miąższości 10 m. Na warstwie tej zalegają gliny zlodowacenia środkowopolskiego lub (i) bałtyckiego. W rejonie Wschowy na glinach tych zalegają utwory piaszczysto – żwirowe prawdopodobnie stadiału leszczyńskiego (5 -10 m). W miejscach braku glin te utwory piaszczyste łączą się z piaskami fluwioglacjału zlodowacenia środkowopolskiego. Na południe od torów kolejowych na powierzchni występują osady zastoiskowe, ility i mułki. Jest to teren obecnie niezainwestowany.

W północnej części miasta na podłożu piaszczystym wykształciły się słabe gleby pseudobielicowe kompleksu żytniego słabego /6/ i bardzo słabego /7/. W części środkowej zalega niewielki płat gleb kompleksu żytniego dobrego /5/ wykształconych na piaskach gliniastych lekkich. Dalej na południe występuje pas czarnych ziem w postaci kompleksu zbożowo – pastewnego mocnego /8/ wykształconego na piaskach gliniastych lekkich oraz kompleksu pszennego dobrego /2/ na piaskach gliniastych mocnych. Niewielki fragment w południowo – zachodniej części stanowią gleby brunatne właściwe /2/ wytworzone na piaskach gliniastych mocnych. W części południowo – wschodniej (w pobliżu Rowu Krzyckiego), występują gleby kompleksu żytniego bardzo słabego /7/ wytworzone na głębokim podłożu piaszczystym.

## **2.5 Środowisko wodne**

Miasto Wschowa leży w zlewni Rowu Krzyckiego. Rów Krzycki jest prawobrzeżnym dopływem Odry. Swój początek bierze w okolicy wsi Sądzia, gm. Włoszakowice. Całkowita długość Rowu Krzyckiego wynosi 75 km, z tego na terenie gminy Wschowa, na południowy wschód od granic miejskich znajduje się odcinek, liczący około 9 km. Rów Krzycki charakteryzuje się stosunkowo wyrównanym przepływem. Wpływ na to ma znaczne zalesienie powierzchni zlewni, oraz znaczna przepuszczalność gruntów. Cechą charakterystyczną zlewni Rowu Krzyckiego jest mało rozwinięta sieć rzeczna. Jedynym ciekim podstawowym jest właśnie Rów Krzycki. Jego dopływami są głównie rowy o charakterze odwadniającym. Na terenie miasta odwadnianie odbywa się za pomocą systemów kanalizacyjnych.

Wody Rowu Krzyckiego badano w 2007 r. w ramach monitoringu operacyjnego w dwóch punktach pomiarowych, powyżej Wschowy i przy ujściu. W obu punktach ich jakość odpowiadała IV klasie (jakość niezadowolająca).

Miasto Wschowa leży w granicach GZWP nr 306 „Zbiornik Wschowa”. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych to struktury wodonośne wymagające szczególnej ochrony. Podstawowym kryterium wyznaczania obszarów, które powinny podlegać ochronie jest czas migracji wody z powierzchni terenu do zbiornika. Na podstawie potencjalnego zagrożenia wytypowano dla poszczególnych GZWP obszary wymagające szczególnej ochrony. Zasięgi i powierzchnie GZWP wyznaczają ich wychodnie na powierzchni terenu lub na określonej powierzchni strukturalnej (obszary zasilania). Przyjęto dwustopniową skalę dla obszarów szczególnej ochrony: ONO – obszary wymagające najwyższej ochrony (czas przenikania zanieczyszczeń poniżej 25 lat) i OWO – obszary wymagające wysokiej ochrony (czas przenikania 14 zanieczyszczeń 25 - 100 lat). Zbiornik Wschowa na terenie miasta wymaga najwyższej ochrony.

Wschowa leży w obrębie JCWP nr 71. W 2007 r. badania wód podziemnych na terenie Wschowy przeprowadzono w ramach monitoringu diagnostycznego. Woda do badań pobierana była z ujęcia



czwartorzędowego bazującego na wodach w głębszych. Wody zaliczono do klasy III (jakość zadowalająca).

## 2.6 Gospodarka wodno – ściekowa i odpadowa

Miasto Wschowa jest w całości zwodociągowane. Źródło wody stanowi ujęcie usytuowane w południowej części miasta. Maksymalny pobór wód określony w pozwoleniu wodnoprawnym wynosi: Q max – 260 m<sup>3</sup>/h, Q max – 6240 m<sup>3</sup>/dobę.

Miasto jest również w dużej części skanalizowane. Mechaniczno – biologiczna oczyszczalnia ścieków o maksymalnej przepustowości 4530 m<sup>3</sup>/d jest zlokalizowana w południowej części miasta. Odbiornikiem oczyszczonych ścieków jest rów – dopływ Rowu Krzyckiego.

Odpady komunalne z terenu nieruchomości są gromadzone i usuwane zgodnie z zasadami określonymi w regulaminie utrzymania czystości i porządku w gminie oraz w planie gospodarki odpadami. Na terenie gminy system gospodarki odpadami obejmuje zarówno zbiórkę odpadów komunalnych jak i selektywną zbiórkę odpadów opakowaniowych z podziałem na szkło bezbarwne i kolorowe, plastik oraz papier. Na terenie gminy wprowadzona została zgodnie z przepisami zbiórka zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz baterii.

## 2.7 Odnawialne Źródła Energii (OZE)

W obrębie gminy Wschowa występują problemy związane ze znaczną emisją gazów i pyłów do atmosfery pochodzących z domowych kotłowni węglowych, wysokiego natężenia ruchu samochodowego oraz emisji ogólnej związanej z wysokoenergetycznymi potrzebami społecznymi. W celu redukcji emisji gazów cieplarnianych, podniesienia efektywności energetycznej oraz zwiększenia wykorzystania odnawialnych źródeł energii, Gmina Wschowa opracowuje Plan Gospodarki Niskoemisyjnej.

Ponadto w wyniku przeprowadzonej ankietyzacji terenowej w gminie Wschowa zinwentaryzowano 1 pompę ciepła oraz 3 instalacje solarne w sektorze gospodarstw domowych. Brak jest danych na temat ich wydajności i produkcji energii. W sektorze podmiotów publicznych zinwentaryzowano jedną instalację solarną o mocy 6 kW (Komenda Powiatowa PSP we Wschowie).

## 3. Struktura demograficzna

Według danych GUS na dzień 31.12.2014 r. liczba ludności Gminy Wschowa wynosiła 21 676 osób, z czego w mieście Wschowa 14 265 osób, a na terenach wiejskich 7 411 osób. W stosunku do roku 2013 odnotowano spadek liczby ludności (wskaźnik -0,6). Liczba mieszkańców w poszczególnych sołectwach została przedstawiona w tabeli poniżej.

Tabela 1. Liczba mieszkańców gminy Wschowa

Lp.	Sołectwo	Liczba mieszkańców
1	Łysiny	333
2	Przyczyna Dolna	463
3	Siedlnica	883
4	Dębowa Łęka	677

Lp.	Sołectwo	Liczba mieszkańców
5	Hetmanice	236
6	Kandlewo	314
7	Lgiń	509
8	Przyczyna Górna	618
9	Wygnańczyce	177
10	Konradowo	796
11	Łęgoń	219
12	Nowa Wieś	288
13	Olbrachcice	255
14	Osowa Sień	1123
15	Tylewice	549

Źródło – Dane GUS

### 3.1 Oświata

Szkoły i placówki, których organem prowadzącym jest Gmina Wschowa:

- trzy przedszkola:
  - Samorządowe Przedszkole nr 1 we Wschowie,
  - Samorządowe Przedszkole nr 3 we Wschowie,
  - Samorządowe Przedszkole nr 5 we Wschowie,
- dwa punkty przedszkolne:
  - Punkt Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Lginiu,
  - Punkt Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Siedlnicy,
- pięć oddziałów przedszkolnych tzw. „0”:

  - Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Osowej Sieni,
  - Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Lginiu,
  - Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Siedlnicy,
  - Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Konradowie,
  - Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Łysinach,

- siedem szkół podstawowych:
  - Szkoła Podstawowa Nr 1 we Wschowie,
  - Szkoła Podstawowa Nr 2 we Wschowie,
  - Szkoła Podstawowa w Osowej Sieni,
  - Szkoła Podstawowa w Lginiu,
  - Szkoła Podstawowa w Siedlnicy,
  - Szkoła Podstawowa w Konradowie,
  - Szkoła Podstawowa w Łysinach,
- oraz jedno gimnazjum:
  - Gimnazjum nr 2 we Wschowie.

Publiczne placówki prowadzone przez inne organy prowadzące:

- I Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Dwujęzycznymi we Wschowie,

- I Zespół Szkół we Wschowie,
- Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy we Wschowie,
- Centrum Kształcenia Ustawicznego i Praktycznego we Wschowie.

Szkoły i placówki niepubliczne w gminie:

- Oddział Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Przyczynie Górnej,
- Przedszkole „Nad Stawami” we Wschowie,
- Przedszkole Sióstr Salezjanek we Wschowie,
- Przedszkole „Złota Rybka u Dula” we Wschowie,
- Przedszkole „Słoneczko” we Wschowie,
- Szkoła Podstawowa w Przyczynie Górnej,
- Gimnazjum Językowe we Wschowie.

### **3.2 Komunikacja**

#### **Drogi**

Przez teren gminy przebiegają drogi:

- krajowa 12 (granica państwa (Niemcy) - Łęknica - Żary - Żagań - Szprotawa - Przemków - Głogów - Leszno - Gostyń - Jarocin - Pleszew - Kalisz - Sieradz - Łask - Piotrków Trybunalski - Sulejów - Opoczno - Radom - Zwoleń - Puławy - Piaski - Chełm - Dorohusk - granica państwa (Ukraina)) o długości w granicach gminy -13 km,
- wojewódzkie o łącznej długości w granicach gminy - 26 km:
  - nr 278 Szklarka Radnicka - Nietkowice - Sulechów - Sława - Wschowa,
  - nr 305 Bolewisko - Nowy Tomyśl - Wolsztyn - Wschowa – Wroniniec,
- powiatowe o łącznej długości w granicach gminy – 55,6 km,
- gminne o łącznej długości - 94 km.

#### **Połączenia autobusowe**

We Wschowie ruch pasażerski koncentruje się głównie na komunikacji autobusowej, dzięki której Wschowa ma bezpośrednie połączenia m.in. z Gubinem, Jelenią Górą, Legnicą, Lubiniem, Poznaniem, Słupskiem, Ustką, Warszawą, Wrocławiem, Zieloną Górą.

Dobre połączenia autobusowe ma Wschowa z pobliskimi miejscowościami wypoczynkowymi takimi jak: Brenno, Lgiń, Lubiatów, Sława, Wieleń i Tarnów Jezierny przez Sławę.

#### **Kolej**

Miasto leży przy linii kolejowej Głogów – Leszno – Krotoszyn. Jednak od dnia 11 grudnia 2011 r. została zlikwidowana 120 - letnia linia kolejowa łącząca Głogów z Lesznom, a przebiegająca przez Wschowę. Najbliższy Dworzec Kolejowy PKP znajduje się w mieście Leszno, które oddalone jest 18 km na płn.-wsch. od Wschowy.

Na terenie gminy brak jest infrastruktury tramwajowej.

### **3.3 Struktura mieszkaniowa i budownictwo**

Zgodnie z danymi GUS w gminie Wschowa w roku 2014 było 6 967 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej wynoszącej 541 233 m<sup>2</sup>.

W gminie w roku 2014 było 3 091 budynków mieszkalnych.

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w roku 2014 wynosiła 77,7 m<sup>2</sup>, a powierzchnia przypadająca na 1 osobę wynosiła 25 m<sup>2</sup>.

Dane o mieszkalnictwie w gminie Wschowa za lata 2009, 2013 i 2014 przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 2 – Zasoby mieszkaniowe gminy

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2009 r.	2013 r.	2014 r.
<b>Zasoby mieszkaniowe</b>				
ogółem				
mieszkania	-	6772	6919	6967
izby	-	26371	27543	27750
powierzchnia użytkowa mieszkań	m2	507213	535755	541233
w miastach				
mieszkania	-	4810	4870	4903
izby	-	17944	18415	18544
powierzchnia użytkowa mieszkań	m2	329298	339033	342485
na wsi				
mieszkania	-	1962	2049	2064
izby	-	8427	9128	9206
powierzchnia użytkowa mieszkań	m2	177915	196722	198748
<b>Budynki mieszkalne w gminie</b>				
ogółem	-	2930	3057	3091
<b>Zasoby mieszkaniowe - wskaźniki</b>				
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	m2	74,9	77,4	77,7
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	m2	23,6	24,7	25,0

Źródło – Dane GUS

### 3.4 Systemy energetyczne w gminie

W gminie Wschowa wybudowane są sieci gazowe, dostarczające gaz ziemny do Wschowy, Przyczyny Dolnej i Przyczyny Górnej. Dystrybutorem gazu jest Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o., Rejon Dystrybucji Gazu w Lesznie.

Energia elektryczna dostarczana jest do wszystkich miejscowości gminy przez Polskie Sieci Energetyczne S.A.

Brak jest zakładów produkujących energię ciepłą i elektryczną (elektrociepłownie, elektrownie, ciepłownie) oraz nie ma sieci ciepłowniczych.

### 3.5 Wyposażenie mieszkalnictwa w media

W tabeli poniżej przedstawiono dane GUS dotyczące wyposażenia mieszkań w instalacje centralnego ogrzewania oraz gazu z sieci w podziale na miasto i część wiejską gminy.

Tabela 3 – Wyposażenie mieszkań w media

Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne	j.m.	2009	2013	2014
---	------	------	------	------

ogółem				
centralne ogrzewanie	-	4977	5371	5477
gaz sieciowy	-	4686	4837	4876
w miastach				
centralne ogrzewanie	-	3679	3873	3924
gaz sieciowy	-	4579	4721	4758
na wsi				
centralne ogrzewanie	-	1298	1498	1556
gaz sieciowy	-	107	116	118
<b>Mieszkania wyposażone w instalacje - w % ogółu mieszkań</b>				
w miastach				
centralne ogrzewanie	%	76,5	79,5	80,3
na wsi				
centralne ogrzewanie	%	66,2	73,1	75,0

Źródło – Dane GUS

Dane dotyczące stopnia wykorzystania instalacji gazu w sektorze mieszkalnictwa pokazano w tabeli poniżej.

Tabela 4 – Użytkowanie instalacji gazu w mieszkalnictwie

Korzystający z instalacji w % ogółu ludności	j.m.	2009	2013	2014
ogółem				
gaz	%	65,5	65,9	66,0
w miastach				
gaz	%	95,1	97,0	97,5
na wsi				
gaz	%	5,4	5,7	5,8

Źródło – Dane GUS

## ANALIZA SWOT

GOSPODARKA	
MOCNE strony	SŁABE strony
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Położenie geograficzne oraz komunikacyjne na pograniczu trzech województw,</li> <li>• Miasto powiatowe,</li> <li>• Położenie przy drodze krajowej,</li> <li>• Istniejące zaplecze rolnicze dla rozwoju przemysłu rolno-spożywczego,</li> <li>• Przygotowane tereny inwestycyjne,</li> <li>• Rezerwy w zakresie dostawy mediów dla nowych podmiotów gospodarczych i rozwoju budownictwa mieszkaniowego (m.in. zasoby energetyczne),</li> <li>• Duża powierzchnia potencjalnych terenów pod zabudowę mieszkaniową,</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Duże zadłużenie gminy,</li> <li>• Wadliwy system finansowania samorządu gminnego,</li> <li>• Brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenach wiejskich;</li> <li>• Braki w kanalizacji terenów wiejskich,</li> <li>• Niewielka ilość gruntów publicznych pod inwestycje gospodarcze,</li> <li>• Brak wystarczających działań promocyjnych dotyczących sprzedaży terenów stanowiących własność osób fizycznych oraz będących własnością gminy,</li> <li>• Brak odrolnienia części terenów przewidzianych na cele inwestycyjne,</li> <li>• Brak średnich i dużych zakładów pracy oraz duża ilość mikroprzedsiębiorstw;</li> <li>• Zbyt mała ilość inwestorów,</li> <li>• Brak kompleksowego rozwiązania w zakresie infrastruktury drogowej (m.in. obwodnica Wschowy),</li> <li>• Zły stan dróg gminnych i powiatowych;</li> <li>• Braki w bezpośredniej komunikacji zbiorowej pomiędzy miejscowościami w gminie,</li> <li>• Zaniechanie PKP w utrzymanie linii kolejowej o czym świadczy zły stan infrastruktury kolejowej,</li> <li>• Słaba infrastruktura telekomunikacyjna.</li> </ul>
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Rozwój dróg szybkiego ruchu tj. S3 i S5, obwodnicy ruchu łączącej z drogami szybkiego ruchu,</li> <li>• Tworzenie nowych oraz rozszerzanie istniejących stref inwestycyjnych,</li> <li>• Zwiększenie zainteresowania inwestorów zewnętrznych lokowaniem inwestycji na terenie Gminy.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Brak dostatecznych środków na rozwój gminy,</li> <li>• Spadek możliwości pozyskania funduszy zewnętrznych,</li> <li>• Niska siła nabywcza mieszkańców gminy,</li> <li>• Trudność w dostosowaniu ofert do potrzeb inwestorów,</li> <li>• Ograniczone perspektywy zawodowe mieszkańców,</li> <li>• Migracja mieszkańców gminy do większych miast,</li> <li>• Brak kanalizacji skutkuje zanieczyszczeniem środowiska naturalnego.</li> </ul>

<b>INFRASTRUKTURA MIESZKANIOWA</b>	
<b>MOCNE strony</b>	<b>SŁABE strony</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Duża powierzchnia potencjalnych terenów pod zabudowę mieszkaniową.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Zbyt mała ilość mieszkań socjalnych,</li> <li>• Zbyt mała ilość mieszkań komunalnych oraz tanich mieszkań,</li> <li>• Zły stan mieszkaniowych zasobów komunalnych,</li> <li>• Duży własnościowy udział gminy w starej substancji mieszkaniowej,</li> <li>• Zbyt małe nakłady finansowe na modernizację budynków mieszkalnych.</li> </ul>
<b>SZANSE</b>	<b>ZAGROŻENIA</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Budowa nowych mieszkań (inwestorzy prywatni, partycypacja publiczna)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Rosnące koszty modernizacji, remontów i utrzymania infrastruktury,</li> <li>• Emigracja mieszkańców do sąsiednich miast,</li> </ul>
<b>OŚWIATA</b>	
<b>MOCNE strony</b>	<b>SŁABE strony</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Szeroka oferta edukacyjna,</li> <li>• Rozwinięta baza edukacyjna (przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja)</li> <li>• Wysoki poziom nauczania.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Zbyt rozbudowana i niedostosowana struktura szkolnictwa do warunków demograficznych,</li> <li>• Zły stan techniczny budynków oświatowych,</li> <li>• Niewystarczające nakłady finansowe na inwestycje w infrastrukturę, wyposażenie, programy rozwojowe czy zajęcia dodatkowe,</li> <li>• Niewystarczająca subwencja oświatowa,</li> </ul>
<b>SZANSE</b>	<b>ZAGROŻENIA</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Możliwość korzystania z zewnętrznych źródeł finansowania,</li> <li>• Systematyczne modernizowanie obiektów oświatowych (m.in. termomodernizacja).</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Wzrastające koszty utrzymania i remontów budynków oświatowych,</li> <li>• Pogarszające się warunki kształcenia,</li> </ul>
<b>TURYSTYKA</b>	
<b>MOCNE strony</b>	<b>SŁABE strony</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Lgiń – miejscowość turystyczna, położona nad jeziorami Lgińsko Duże i Lgińsko Małe,</li> <li>• Rozwijająca się oferta wydarzeń promujących Gminę Wschowa (m. in. Jarmark Mieszkański, Jarmark Bożonarodzeniowy, Festiwal Królewski,</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Niedostateczna baza noclegowa i gastronomiczna,</li> <li>• Niewystarczająca promocja gminy w regionie,</li> <li>• Brak nowoczesnych form prezentacji gminy Wschowa,</li> <li>• Brak spójnej infrastruktury ścieżek rowerowych,</li> <li>• Uboga oferta komunikacyjna z infrastrukturą</li> </ul>

<p>Festiwal Podróżników 100Droga, Burning SUN Festiwal),</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Tereny turystyczne i walory przyrodnicze wokół miasta,</li> <li>• Liczne zabytki architektury i budownictwa,</li> <li>• Funkcjonująca baza sportowo – rekreacyjna m.in. Tor motocrossowy „Kacze Doły” – zawody rangi światowej, stadion piłkarski, basen, SkatePark.</li> <li>• Nowoczesne instytucje kultury.</li> </ul>	<p>turystyczną nad jeziorem w Lginiu,</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Brak Strategii Turystyki i spójnej oferty samorządu, podmiotów gospodarczych, społecznych w obszarze turystyki,</li> <li>• Małe zainteresowanie lokalnych przedsiębiorców prowadzeniem działalności agroturystycznej.</li> </ul>
<b>SZANSE</b>	<b>ZAGROŻENIA</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Wzrost popularności miejscowości Lgiń oraz rozwój infrastruktury turystycznej,</li> <li>• Poprawa wizerunku gminy,</li> <li>• Oferta wydarzeń promujących skierowana do coraz szerszej grupy odbiorców,</li> <li>• Zwiększenie atrakcyjności kulturalno-turystycznej,</li> <li>• Współpraca z podmiotami gospodarczymi i społecznymi w celu promocji lokalnej turystyki,</li> <li>• Stworzenie spójnej oferty turystycznej.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ograniczony oraz sezonowy ruch turystyczny,</li> <li>• Brak inwestycji w rozbudowę infrastruktury turystycznej,</li> <li>• Odpływ turystów do ościennych miejscowości turystycznych,</li> </ul>
<b>SFERA SPOŁECZNA</b>	
<b>MOCNE strony</b>	<b>SŁABE strony</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Potencjał osób młodych oraz seniorów,</li> <li>• Liczna infrastruktura sportowo-rekreacyjna wpływająca na rozwój aktywności mieszkańców,</li> <li>• Rozwinięta podstawowa sieć handlowa,</li> <li>• Duża aktywność Ochotniczych Straży Pożarnych, organizacji pozarządowych, klubów sportowych,</li> <li>• Działalność Centrum Kultury i Rekreacji, Biblioteki Miasta i Gminy, Muzeum Ziemi Wschowskiej, wpływająca na rozwój kulturalny mieszkańców.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Brak jednolitej strategii poprawy estetyki miasta oraz strategii działania jednostek kultury,</li> <li>• Brak domów opieki dla osób starszych, niepełnosprawnych,</li> <li>• Zły stan techniczny oraz braki kanalizacji burzowej,</li> <li>• Brak kanalizacji w części Wschowy,</li> <li>• Niedopasowanie architektoniczne,</li> <li>• Nieurządzone drogi na nowopowstałych osiedlach (brak chodników, utwardzonej drogi, oświetlenia),</li> <li>• Niewystarczający dostęp do opieki zdrowotnej,</li> <li>• Niewystarczająca aktywność mieszkańców wsi,</li> <li>• Brak połączeń kolejowych,</li> </ul>
<b>SZANSE</b>	<b>ZAGROŻENIA</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Rozbudowa miejsc do spędzania wolnego czasu,</li> <li>• Wzrost zaangażowania mieszkańców w rozwój gminy poprzez Wschowski Budżet Obywatelski.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Powolny proces poprawy estetyki miasta,</li> <li>• Brak współpracy w zakresie przepływu informacji pomiędzy instytucjami, organizacjami itp.,</li> <li>• Wzrastające koszty usuwania skutków obfitych opadów,</li> </ul>



	<ul style="list-style-type: none"><li>• Niszczenie środowiska naturalnego,</li><li>• Utrudnione poruszanie się po ciągach pieszych, ograniczony dostęp do instytucji oraz lokali usługowych dla osób niepełnosprawnych czy opiekunów z wózkami dziecięcymi,</li><li>• Zagrożone bezpieczeństwo mieszkańców i mienia,</li><li>• Konieczność korzystania z usług medycznych daleko od miejsca zamieszkania,</li><li>• Brak integracji mieszkańców oraz perspektyw rozwojowych,</li><li>• Utrudnione przemieszczanie się.</li></ul>
--	--

## **WIZJA I MISJA ROZWOJU GMINY WSCHOWA**

Wizja rozwoju Gminy Wschowa stanowi opis pożądanego stanu, który pragnie osiągnąć cała wspólnota Gminy (władze samorządowe oraz lokalni i ponadlokalni partnerzy) do 2022 roku. Osiągnięcie tego stanu możliwe będzie poprzez realizację celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działania. Podstawą budowania wizji jest również wykorzystywanie mocnych stron gminy oraz jej szans rozwojowych, co wpłynie na poziom życia mieszkańców.

### **Wizja rozwoju Gminy Wschowa**

**GINA WSCHOWA W ROKU 2022 WYRÓŻNIA SIĘ BOGATĄ OFERTĄ GOSPODARCZĄ I TURYSTYCZNĄ. ROZWINĘŁY SIĘ KONKURENCYJNE TERENY INWESTYCYJNE, GENERUJĄC NOWE MIEJSCA PRACY. DBAŁOŚĆ O ŚRODOWISKO NATURALNE POZYTYWNE WPŁYWA NA TURYSTYKĘ, A INTERGRACJA SPOŁECZNA PRZYNOŚI KORZYŚCI W POSTACI POLEPSZENIA JAKOŚCI USŁUG KOMERCYJNYCH I PUBLICZNYCH ORAZ STANDARDÓW ŻYCIA.**

Misja jest nadrzędnym celem rozwoju Gminy Wschowa. Określa ona również rolę władz samorządowych w procesie rozwoju wspólnoty lokalnej. Podkreślić w tym miejscu należy, że w realizację misji poza władzami samorządowymi zaangażowani muszą być również liderzy lokalni, organizacje pozarządowe, instytucje publiczne, przedsiębiorcy oraz grupy nieformalne mieszkańców. Ponadto władze samorządowe są także realizatorem własnych projektów (leżących w zadaniach własnych oraz we współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego), zmierzających do rozwoju Gminy Wschowa, upowszechniania jej walorów, ułatwiania współpracy partnerów lokalnych i wdrażania innowacyjnych rozwiązań.

### **Misja rozwoju Gminy Wschowa**

**INICJOWANIE ZRÓWNOWAŻONEGO I SPÓJNEGO ROZWOJU GMINY ATRAKCYJNEJ INWESTYCYJNIE, EKONOMICZNIE I TURYSTYCZNIE W PARTNERSTWIE Z SEKTOREM BIZNESOWYM I POZARZĄDOWYM ORAZ KREOWANIE WIZERUNKU GMINY WSCHOWA JAKO MIEJSCA PRZYJAZNEGO DO ŻYCIA, PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ I REALIZACJI WŁASNYCH ZAMIERZEŃ.**

**OBSZARY DZIAŁANIA, CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁANIA**

OBSZARY DZIAŁANIA	CELE STRATEGICZNE	CELE OPERACYJNE	KIERUNKI DZIAŁANIA
<b>I. GOSPODARKA</b>	<b>I.1. Wykorzystanie możliwości gminy dla jej rozwoju gospodarczego</b>	<b>I.1.1.</b> Poprawa warunków dla rozwoju przedsiębiorczości <b>I.1.2.</b> Stworzeni atrakcyjnej oferty inwestycyjnej <b>I.1.3.</b> Poprawa stanu infrastruktury technicznej i drogowej <b>I.1.4.</b> Ograniczenie emisji zanieczyszczeń do środowiska	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Odrolnienie terenów przewidywanych pod inwestycje</li> <li>- Budowa, modernizacja i remont dróg na terenie gminy</li> <li>- Opracowanie i zatwierdzenie oraz aktualizacja Planów Zagospodarowania Przestrzennego na terenie gminy</li> <li>- Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej, deszczowej oraz wodociągowej</li> <li>- Rozwój dostępu do sieci teleinformatycznej oraz Internetu na terenie gminy</li> <li>- Pozyskiwanie nowych inwestorów oraz tworzenie nowych miejsc pracy</li> <li>- Promocja gospodarcza w tym oferty inwestycyjnej</li> <li>- Podniesienie konkurencyjności oferty terenów inwestycyjnych,</li> </ul>

			<p>w tym przygotowanie profesjonalnych materiałów</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Utworzenie Rady Przedsiębiorczości</li> <li>- Wspieranie budowy obwodnicy miasta w celu ograniczenia ruchu kołowego w centrum miasta</li> <li>- Rozwój i promocja niskoemisyjnych źródeł energii</li> <li>- Działania zmierzające do ograniczenia emisji zanieczyszczeń do środowiska, m.in. poprzez wdrożenie założeń Planu Gospodarki Niskoemisyjnej</li> </ul>
<p><b>II. INFRASTRUKTURA MIESZKANIOWA</b></p>	<p><b>II.1.</b> Rozwój bazy mieszkaniowej na terenie gminy</p>	<p><b>II.1.1.</b> Przygotowanie terenów pod budownictwo mieszkaniowe jedno i wielorodzinne</p> <p><b>II.1.2.</b> Budowa nowych mieszkań</p> <p><b>II.1.3.</b> Modernizacja zasobów mieszkaniowych</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Przygotowanie oraz promocja terenów pod zabudowę jedno i wielorodzinną</li> <li>- Budowa lub modernizacja mieszkań, w tym mieszkań komunalnych i socjalnych</li> <li>- Pozyskanie dewelopera, w tym wykorzystanie możliwości zastosowania partnerstwa publiczno-prywatnego</li> <li>- Budowa, rozbudowa i modernizacja</li> </ul>

			infrastruktury drogowej i technicznej na osiedlach
<b>III. OŚWIATA</b>	<b>III.1. Podniesienie jakości i warunków edukacji publicznej</b>	<b>III.1.1.</b> Ułatwienie dostępu do edukacji i poniesienie jej poziomu <b>III.1.2.</b> Modernizacja i polepszanie infrastruktury obiektów oświatowych <b>III.1.3.</b> Dostosowanie struktury szkolnictwa do warunków demograficznych	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Rozwój infrastruktury placówek oświatowych w zakresie poprawy stanu technicznego oraz wyposażenia w pomoce dydaktyczne i nowoczesne technologie</li> <li>- Wyrównywanie dysproporcji w jakości kształcenia na poziomie ogólnym i dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb uczniów</li> <li>- Optymalizacja systemu oświaty i dostosowanie struktury szkolnictwa do warunków demograficznych</li> <li>- Wspieranie alternatywnych form wychowania przedszkolnego i opieki nad małym dzieckiem</li> <li>- Wspieranie podnoszenia kwalifikacji kadry nauczycielskiej</li> </ul>
<b>IV. TURYSTYKA</b>	<b>IV.1. Poprawa infrastruktury i oferty służącej turystyce</b>	<b>IV.1.1.</b> Stworzenie oraz promocja oferty turystycznej <b>IV.1.2.</b> Rozwój bazy i infrastruktury	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Budowa i rozwój sieci ścieżek rowerowych na terenie gminy</li> <li>- Poprawa istniejącej oraz wspieranie nowo tworzonej infrastruktury</li> </ul>

		<p>obsługującej ruch turystyczny</p> <p><b>IV.1.3.</b> Rozwój ścieżek rowerowych</p> <p><b>IV.1.4.</b> Zwiększenie oferty kulturalnej o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym</p>	<p>turystycznej</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Budowa nowych obiektów rekreacyjnych</li> <li>- Rozwój i modernizacja istniejących obiektów sportowych i rekreacyjnych</li> <li>- Organizacja i rozwój wydarzeń promujących gminę</li> <li>- Stworzenie spójnej oferty kulturalnej i turystycznej</li> <li>- Promocja i rozwój działalności oraz oferty turystycznej na terenie gminy</li> </ul>
<b>V. SFERA SPOŁECZNA</b>	<b>V.1.</b> Zapewnienie optymalnych warunków życia mieszkańcom gminy	<p><b>V.1.1.</b> Poprawa estetyki miasta</p> <p><b>V.1.2.</b> Rozszerzenie oferty spędzania czasu wolnego</p> <p><b>V.1.3.</b> Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego</p> <p><b>V.1.4.</b> Poprawa warunków i jakości usług świadczonych przez instytucje ochrony zdrowia</p> <p><b>V.1.5.</b> Wspieranie inicjatyw obywatelskich</p> <p><b>V.1.6.</b> Zapewnienie optymalnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Promocja Wschowskiego Budżetu Obywatelskiego jako przykładu aktywności lokalnej społeczności</li> <li>- Realizacja inicjatyw mieszkańców, zwłaszcza budżetu obywatelskiego i funduszy sołeckich</li> <li>- Utworzenie miejsca integrującego organizacje pozarządowe z terenu gminy</li> <li>- Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym</li> </ul>

		warunków dla rozwoju jednostek kultury	<ul style="list-style-type: none"><li>- Poprawa bezpieczeństwa przeciwpożarowego</li><li>- Promocja i rozwój działalności oraz oferty kulturalnej na terenie gminy</li><li>- Zagospodarowanie terenów zielonych w mieście</li><li>- Inwestycje w infrastrukturę miejską, w szczególności nieruchomości</li></ul>
--	--	--	--

## MONITORING I EWALUACJA

Gwarancją prawidłowego wdrażania i monitorowania realizacji *Strategii Rozwoju Gminy Wschowa na lata 2016-2022* jest ścisła współpraca wielu instytucji sektora publicznego, prywatnego, pozarządowego, a także mieszkańców gminy.

Sformułowana strategia rozwoju gminy w rozdziale na pięć celów strategicznych i podległe im cele operacyjne jest wyzwaniem dla wszystkich podmiotów związanych z gminą. Kontrola właściwego wdrażania strategii jest równie ważna jak posiadanie planu rozwoju gminy.

W celu uzyskania właściwej kontroli nad tym procesem i weryfikacji postępów, konieczne jest wprowadzenie zasad stałego, okresowego monitoringu, którego celem jest uzyskanie konkretnych mierników osiągnięcia założonych celów. Wybór właściwych mierzalnych wskaźników dostępnych w statystyce publicznej i wewnętrznej gminy spowoduje efektywne monitorowanie procesów wdrażania strategii.

Strategia rozwoju gminy jest dokumentem „żywym”, który reaguje na zmiany. Realizacja *Strategii* należy do władz samorządowych gminy, a w szczególności do Burmistrza, pod którego przewodnictwem Urząd Miasta i Gminy będzie jednostką odpowiedzialną za monitoring realizacji zadań omawianego dokumentu. Burmistrz jest kluczową osobą w procesie monitoringu, ponieważ on kieruje bieżącą działalnością gminy i ma największy wpływ na opracowywaną *Strategię Rozwoju Gminy Wschowa na lata 2016-2022*. W celu zapewnienia sprawnej realizacji i oceny jej postępów, jak również aktualizacji i dostosowania do zmieniających się warunków społeczno – gospodarczych, konieczne jest powołanie zespołu odpowiedzialnego za monitoring i ewaluację. Zespół ds. strategii powinien składać się z osób różnych środowisk opiniotwórczych. Rekomenduje się, aby nie rzadziej niż okres wyborczy, czyli raz na cztery lata, zespół ds. strategii dokonał szczegółowej analizy realizacji celów strategicznych w oparciu o opracowane wskaźniki dostępne w statystyce publicznej i wewnętrznej gminy. Szczegółowa, systematyczna analiza powinna opierać się na sporządzaniu rocznych sprawozdań z oceny stopnia realizacji i oddziaływania (oceny wpływu na poprawę komfortu i jakości życia mieszkańców). W przypadku stwierdzenia zmian warunków i bieżącej sytuacji gminy konieczna jest aktualizacja dokumentu. Ważnym elementem tego sprawozdania powinna być również analiza zagrożeń utrudniających jej realizację oraz opracowanie systemu działań naprawczych.

Poza stałym monitoringiem zaleca się również dokonywanie ewaluacji dokumentu na podstawie rocznych sprawozdań, tj. oceny stopnia realizacji strategii do założonych wskaźników, prawidłowości ich realizacji, oceny przyjętych wskaźników w odniesieniu do celów strategicznych i operacyjnych. Ewaluacja powinna dostarczyć odpowiedzi na pytanie jakie są efekty realizacji strategii, pokazać szanse i zagrożenia z nią związane oraz celowość przyjętych zasad i procedur, może także zmierzyć poziom zadowolenia mieszkańców z dokonanych zmian.



## FINANSOWANIE

Przedstawione w *Strategii Rozwoju Gminy Wschowa na lata 2016-2022* cele strategiczne, cele operacyjne oraz kierunki działania wykraczają poza ustawowe kompetencje samorządu gminnego oraz innych jednostek publicznych.

Przed samorządem stoi zatem zadanie pozyskania i zabezpieczenia środków finansowych, które przeznaczone zostaną na realizację zamierzonych i zaplanowanych działań. Stale rosnąca liczba zadań własnych sprawia, że niejednokrotnie budżet Miasta i Gminy Wschowa nie wystarcza na realizację wszystkich zakładanych inwestycji. Koniecznością staje się zatem sięgnięcie po zewnętrzne źródła finansowania.

Realizacja zadań zapisanych w *Strategii Rozwoju Gminy Wschowa na lata 2016-2022* finansowana będzie z następujących źródeł:

1. Budżet Miasta i Gminy Wschowa;
2. Krajowe i zagraniczne środki finansowe:
  - środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej w ramach perspektywy finansowej na lata 2014-2020 (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Spójności, Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich);
  - środki pochodzące z Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego;
  - inne zagraniczne środki finansowe;
  - krajowe środki finansowe;
  - inne źródła finansowania (m.in. środki własne sponsorów, dzierżawców obiektów, osób prywatnych, środki w ramach partnerstwa publiczno - prywatnego);
3. Komercyjne instrumenty finansowe:
  - obligacje;
  - kredyty i pożyczki bankowe;
  - leasing finansowy;
  - inne.

Konsekwentna realizacja założeń *Strategii*, odpowiednie wykorzystanie lokalnych zasobów oraz wykorzystywanie wszystkich pojawiających się w otoczeniu szans pozyskiwania środków zewnętrznych na realizację zaplanowanych działań z pewnością przyspieszy społeczny i gospodarczy rozwój Gminy Wschowa.

## WSKAŹNIKI

Wskaźniki realizacji mają na celu wspomóc proces monitoringu i ewaluacji. W celu ułatwienia nadzoru i kontroli nad realizacją *Strategii Rozwoju Gminy Wschowa na lata 2016-2022* proponujemy dla każdego celu strategicznego wprowadzenie zestawu obiektywnych wskaźników pozwalających skutecznie monitorować postępy w realizacji Strategii.

Należy w tym miejscu podkreślić, że katalog wskaźników nie jest zamknięty i w trakcie monitoringu i ewaluacji może zostać rozszerzony o dodatkowe propozycje.

### **Cel strategiczny I.1 Wykorzystanie możliwości gminy dla jej rozwoju gospodarczego:**

- liczba nowych podmiotów gospodarczych rejestrowanych na terenie gminy;
- udział dochodów z CIT w dochodach gminy ogółem;
- liczba miejsc pracy utworzonych na terenie gminy, w tym na terenach inwestycyjnych;
- liczba inwestycji zrealizowanych na terenach inwestycyjnych;
- liczba publikacji/działań promocyjnych zachęcających do inwestowania na terenach inwestycyjnych;
- liczba km wybudowanych, zmodernizowanych lub wyremontowanych dróg;
- liczba km wybudowanej, rozbudowanej lub zmodernizowanej sieci kanalizacji sanitarnej, deszczowej i wodociągowej;
- liczba zainstalowanych odnawialnych źródeł energii na budynkach użyteczności publicznej;
- liczba osób bezrobotnych.

### **Cel strategiczny II.1. Rozwój bazy mieszkaniowej na terenie gminy:**

- powierzchnia terenów pod budownictwo mieszkaniowe;
- liczba km wybudowanej, rozbudowanej lub zmodernizowanej infrastruktury drogowej i technicznej na osiedlach;
- liczba wybudowanych lub zmodernizowanych mieszkań, w tym mieszkań komunalnych i socjalnych;
- liczba oddanych do użytkowania mieszkań.

### **Cel strategiczny III.1. Podniesienie jakości i warunków edukacji publicznej:**

- liczba zmodernizowanych placówek oświatowych;
- liczba doposażonych placówek oświatowych;
- wartość inwestycji związanych z modernizacją i doposażeniem placówek oświatowych;
- średni wynik egzaminów gimnazjalnych;
- średni wynik egzaminów na zakończenie szkoły podstawowej;
- liczba dzieci w przedszkolach.

### **Cel strategiczny IV.1. Poprawa infrastruktury i oferty służącej turystyce:**

- liczba km wybudowanych ścieżek rowerowych;
- wartość inwestycji przeznaczonych na budowę i modernizację infrastruktury turystycznej;
- wartość inwestycji przeznaczonych na rozwój i modernizację istniejących obiektów sportowych;
- wartość wybudowanych nowych obiektów rekreacyjnych i sportowych;
- liczba podmiotów gospodarczych działających w sferze turystyki i rekreacji;
- liczba wydarzeń promujących gminę.

**Cel strategiczny V.1. Zapewnienie optymalnych warunków życia mieszkańcom gminy:**

- liczba zgłoszonych i zrealizowanych oddolnych inicjatyw mieszkańców, zwłaszcza w ramach budżetu obywatelskiego i funduszy sołeckich;
- liczba programów/przedsięwzięć/inicjatyw kulturalnych wspieranych przez gminę;
- liczba organizacji pozarządowych działających na terenie gminy;
- liczba inwestycji w poprawę bezpieczeństwa w ruchu drogowym i bezpieczeństwa przeciwpożarowego;
- liczba inwestycji mających na celu poprawę estetyki miasta.

## **SPÓJNOŚĆ STRATEGII Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI WYŻSZEGO SZCZEBLA**

Wizja, misja gminy oraz plan jej realizacji wyrażający się w sformułowanych celach strategicznych i operacyjnych wymaga zgodności z dokumentami wyższego szczebla o charakterze strategicznym dla całego województwa, kraju i Europy. Polityka rozwoju gminy musi uwzględniać i wpisywać się w globalną koncepcję rozwoju określoną w dokumentach nadrzędnych.

Wypracowany w *Strategii Rozwoju Gminy Wschowa na lata 2016-2022* scenariusz zmian jakie należy przeprowadzić w celu wdrażania polityki zrównoważonego, wieloaspektowego i spójnego rozwoju wpisuje się w założenia następujących dokumentów europejskich, krajowych i regionalnych:

1. Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu;
2. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności;
3. Strategia Rozwoju Kraju 2020: aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo;
4. Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020;
5. Strategia Rozwoju Powiatu Wschowskiego na lata 2014-2020.

### **Europa 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu**

Strategia „Europa 2020” jest dziesięcioletnią strategią Unii Europejskiej na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia, zapoczątkowaną w 2010 r. Ma ona na celu nie tylko rozwiązanie problemów wynikających z kryzysu, z którego obecnie kraje UE stopniowo wychodzą. Strategia ta ma również pomóc nam skorygować niedociągnięcia europejskiego modelu wzrostu gospodarczego i stworzyć warunki, dzięki którym będzie on bardziej służył zrównoważonemu i sprzyjającemu włączeniu społecznemu wzrostowi.

Strategia Europa 2020 obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

- rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

*Strategia Rozwoju Gminy Wschowa na lata 2016-2022* wpisuje się w założenia Strategii Europa 2020, ponieważ podobnie jak we wskazanym dokumencie rozwój gminy opieramy na inteligentnym i zrównoważonym rozwoju, który sprzyja włączeniu społecznemu. *Strategia Rozwoju Gminy Wschowa* kładzie nacisk na takie obszary jak: konkurencyjna gospodarka korzystająca z lokalnych zasobów i przyjazna środowisku czy rozwój kapitału społecznego poprzez poprawę poziomu edukacji. Wskazane w *Strategii* obszary działania są powiązane z celami wskazanymi przez Komisję Europejską, co sprawia, że oba dokumenty są spójne.

### **Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności**

Głównym celem dokumentu **Polska 2030** jest poprawa jakości życia Polaków mierzona wskaźnikami jakościowymi, a także wartością oraz tempem wzrostu polskiego PKB. Projekt kładzie nacisk na jednoczesny rozwój w trzech strategicznych obszarach: konkurencyjności i innowacyjności gospodarki, równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski oraz efektywności i sprawności państwa.

Strategia proponuje kierunki inwestycji przeprowadzonych do 2030 roku, które są podporządkowane schematowi trzech strategicznych obszarów, w skład których wchodzi: konkurencyjność i innowacyjność gospodarki, równoważenie potencjału rozwojowego regionów Polski oraz efektywność i sprawność państwa.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju „**Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności**” jest dokumentem, który w swojej treści obejmuje założenia długofalowe, obejmujące prawie dwudziestoletni zakres działań, a ponadto przedstawia różnorodne zagadnienia, w związku z tym może ulegać modyfikacjom. Cele Strategii, działania z tym związane, a także przedstawione kierunki inwestycji mogą być realizowane i osiągnięte w różnych okresach.

Przedstawione w *Strategii Rozwoju Wschowy na lata 2016-2022* założenia wpisują się w cele, jakie stawia przed sobą *Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju „Polska2030. Trzecia fala nowoczesności”*. Oba dokumenty kładą nacisk na wzrost poziomu edukacji, wspieranie przedsiębiorczości, inwestycje w szerokopasmowy Internet i kompetencje cyfrowe oraz w infrastrukturę techniczną, jak również odnawialne źródła energii i dbałość o stan środowiska. Dodatkowo analogia występuje na poziomie sfery społecznej (bezpieczeństwo publiczne, kultura, partycypacja społeczna).

### **Strategia Rozwoju Kraju 2020: aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo**

Strategia Rozwoju Kraju 2020 (SRK) to główna strategia rozwojowa Polski do 2020 r. Wskazuje najważniejsze zadania państwa, które należy zrealizować w najbliższych latach, by przyspieszyć rozwój Polski, orientacyjny harmonogram oraz sposób finansowania zaplanowanych działań.

Strategia proponuje podejście dwukierunkowe, polegające na usuwaniu barier i słabości polskiej gospodarki oraz wykorzystaniu jej mocnych stron. SRK wyznacza trzy obszary, na których powinny zostać skoncentrowane fundusze na politykę rozwoju:

- konkurencyjna gospodarka,
- spójność społeczna i terytorialna,
- sprawne i efektywne państwo.

*Strategia Rozwoju Gminy Wschowa na lata 2016-2022* w pełni koresponduje z logiką interwencji *Strategii Rozwoju Kraju 2020* na poziomie zarówno głównych obszarów interwencji, jak i celów oraz priorytetów rozwojowych. *Strategia Rozwoju Gminy Wschowa* kładzie nacisk na konieczność zrównoważonego rozwoju, konkurencyjną gospodarkę, wykorzystanie potencjału własnego gminy Wschowa, rozwój kapitału społecznego czy poprawę bezpieczeństwa mieszkańców.

**Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020**

Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020 stanowi najważniejszy dokument samorządu województwa, określający kierunki rozwoju regionalnego i wskazujący obszary szczególnej interwencji. Łączy w sobie diagnozę stanu regionu, stojące przed nim wyzwania rozwojowe i aspiracje jego mieszkańców. Strategia funkcjonować będzie jako plan postępowania władz regionalnych, tak w procesie zarządzania województwem, jak i w inicjowaniu oraz rozwijaniu mechanizmów współpracy pomiędzy samorządem terytorialnym, sferą biznesową i mieszkańcami województwa. Uwzględnienie w Strategii dokumentów planistycznych szczebla międzynarodowego i krajowego gwarantuje skorelowanie procesów rozwojowych województwa lubuskiego z podstawowymi założeniami europejskiej i krajowej polityki rozwoju regionalnego.

*Poniżej przedstawiona zostaje tabela wykazująca spójność Strategii Rozwoju Gminy Wschowa na lata 2016-2022 ze Strategią Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020.*

<i>Strategia Rozwoju Gminy Wschowa na lata 2016-2022</i>	<i>Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020</i>	
Cele strategiczne	Cele strategiczne	Cele operacyjne
I.1 Wykorzystanie możliwości gminy dla jej rozwoju gospodarczego	1. Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka regionalna	1.2 Rozwój przedsiębiorczości i zwiększenie aktywności zawodowej 1.5 Rozwój subregionalnych i lokalnych ośrodków miejskich 1.6 Udoskonalenie oraz rozbudowa infrastruktury energetycznej i ochrony środowiska
	2. Wysoka dostępność transportowa i teleinformatyczna	2.1 Budowa nowej i modernizacja istniejącej infrastruktury komunikacyjnej 2.3 Rozwój społeczeństwa informacyjnego
	3. Społeczna i terytorialna spójność regionu	3.4 Promocja włączenia zawodowego i społecznego 3.5 Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich
II.1 Rozwój bazy	1. Konkurencyjna	1.5 Rozwój subregionalnych

mieszkańców na terenie gminy	i innowacyjna gospodarka regionalna	i lokalnych ośrodków miejskich 1.6 Udoskonalenie oraz rozbudowa infrastruktury energetycznej i ochrony środowiska
III.1 Podniesienie jakości i warunków edukacji publicznej	1. Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka regionalna	1.3 Podniesienie jakości kształcenia i dostosowanie go do potrzeb regionalnego rynku pracy
	3. Społeczna i terytorialna spójność regionu	3.1 Wzrost dostępności i atrakcyjności kształcenia w placówkach edukacyjnych
IV.1 Poprawa infrastruktury i oferty służącej turystyce	1. Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka regionalna	1.7 Rozwój potencjału turystycznego województwa
	3. Społeczna i terytorialna spójność regionu	3.3 Zapewnienie różnorodnej oferty kulturalnej i sportowej 3.5 Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich
	4. Region efektywnie zarządzany	4.1 Tworzenie atrakcyjnego wizerunku województwa i promocja marki Lubuskie 4.2 Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej 4.3 Wzmocnienie potencjału kapitału społecznego oraz kształtowanie tożsamości regionalnej

V.1 Zapewnienie optymalnych warunków życia mieszkańcom gminy	3. Społeczna i terytorialna spójność regionu	<p>3.2 Zwiększenie dostępu do usług medycznych i profilaktyka zdrowotna</p> <p>3.3 Zapewnienie różnorodnej oferty kulturalnej i sportowej</p> <p>3.4 Promocja włączenia zawodowego i społecznego</p> <p>3.6 Wsparcie budowy oraz modernizacji systemów i infrastruktury zapobiegania zagrożeniom</p>
	4. Region efektywnie zarządzany	<p>4.2 Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej</p> <p>4.3 Wzmocnienie potencjału kapitału społecznego oraz kształtowanie tożsamości regionalnej</p> <p>4.5 Podwyższenie sprawności działania administracji samorządowej i instytucji regionalnych</p>

### Strategia Rozwoju Powiatu Wschowskiego na lata 2014-2020

*Strategia Rozwoju Powiatu Wschowskiego na lata 2014-2020* jest podstawowym i najważniejszym dokumentem samorządu Powiatu, określającym obszary, cele i kierunki interwencji polityki rozwoju, prowadzone wobec całej wspólnoty samorządowej.

*Strategia Rozwoju Powiatu Wschowskiego na lata 2014-2020* jest narzędziem wspierania pozytywnych zmian w Powiecie oraz niwelowania barier pojawiających się w otoczeniu. W tym kontekście szczególnie ważne jest rozwijanie współpracy w ramach partnerstwa Powiatu Wschowskiego i gmin wchodzących w skład Powiatu Wschowskiego, które łącznie tworzą spójny obszar wymagający efektywnych rozwiązań infrastrukturalnych, gospodarczych i społecznych.

*Poniżej przedstawiona zostaje tabela wykazująca spójność Strategii Rozwoju Gminy Wschowa na lata 2016-2022 ze Strategią Rozwoju Powiatu Wschowskiego na lata 2014-2020.*



<b>Strategia Rozwoju Gminy Wschowa na lata 2016-2022</b>	<b>Strategia Rozwoju Powiatu Wschowskiego na lata 2014-2020</b>	
Cele strategiczne	Cele strategiczne	Cele operacyjne
I.1 Wykorzystanie możliwości gminy dla jej rozwoju gospodarczego	Zwiększenie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej powiatu	2.4 Ochrona środowiska naturalnego
	Wzrost atrakcyjności gospodarczej i inwestycyjnej powiatu	3.1 Rozwój potencjału inwestycyjnego powiatu 3.2 Wzmacnianie przedsiębiorczości mieszkańców
	Tworzenie warunków dla zrównoważonego rozwoju gospodarczego i społecznego powiatu	4.1 Wzmacnianie dostępności komunikacyjnej
II.1 Rozwój bazy mieszkaniowej na terenie gminy	Doskonalenie usług publicznych oraz kreowanie wzrostu kapitału ludzkiego i społecznego powiatu	1.4 Rozwój terenów mieszkaniowych
III.1 Podniesienie jakości i warunków edukacji publicznej	Doskonalenie usług publicznych oraz kreowanie wzrostu kapitału ludzkiego i społecznego powiatu	1.1 System edukacji wspierający rozwój kapitału intelektualnego
	Wzrost atrakcyjności gospodarczej i inwestycyjnej powiatu	3.2 Wzmacnianie przedsiębiorczości mieszkańców
IV.1 Poprawa infrastruktury i oferty służącej turystyce	Zwiększenie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej powiatu	2.1 Rewitalizacja przestrzeni miejskich i obszarów wiejskich 2.2 Zrównoważony rozwój infrastruktury turystycznej 2.3 Rozwój zróżnicowanej oferty sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej

V.1 Zapewnienie optymalnych warunków życia mieszkańcom gminy	Doskonalenie usług publicznych oraz kreowanie wzrostu kapitału ludzkiego i społecznego powiatu	1.2 Integrująca polityka społeczna i ochrona zdrowia 1.3 Wysokie poczucie bezpieczeństwa publicznego 1.5 Wzmacnianie kapitału społecznego
	Zwiększenie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej powiatu	2.1 Rewitalizacja przestrzeni miejskich i obszarów wiejskich 2.3 Rozwój zróżnicowanej oferty sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej
	Tworzenie warunków dla zrównoważonego rozwoju gospodarczego i społecznego powiatu	4.2 Współpraca międzygminna i międzysektorowa